

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง บายศรีโพธิสัตว์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนบ้านดงมะไฟสามัคคีราษฎร์อุทิศ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

Development of the Educational Institution Curriculum Entitled
“Baisri Potisat” for Mathayom Suksa 2 of Bandongmafai
Samakkeeradutit School Under the Office of Sakon Nakhon
Primary Educational Service Area 1

ผู้วิจัย นายปริญญา แก้วก่า

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์

Researcher : Mr. Parinya Kaewka; Thesis Advisor : (1) Asst. Prof. Dr. Watana Suwannatrai

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์พัฒนาหลักสูตรและศึกษาผลทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาเพิ่มเติม เรื่องบายศรีโพธิสัตว์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านดงมะไฟสามัคคีราษฎร์อุทิศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านดงมะไฟสามัคคีราษฎร์อุทิศ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 20 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า

1. หลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีสาระและองค์ประกอบครบถ้วน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมากที่สุด โดยมีประสิทธิภาพเท่ากับ 89.00/87.75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้
2. นักเรียนได้เรียนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คะแนนหลังเรียนเฉลี่ยร้อยละ 87.75 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดในระดับร้อยละ 80
3. นักเรียนได้เรียนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีทักษะการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับเฉลี่ยร้อยละ 94.25 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดในระดับร้อยละ 80
4. นักเรียนมีความพึงพอใจหลังได้เรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด

ABSTRACT

This study aimed to a development of the school curriculum entitled “Baisri Potisat” for Mathayom suksa 2 of Bandongmafai Samakkeeradutit School under the Sakon Nakhon Primary Educational Service Area office 1.

The subjects were 20 Matayhomsuksa 2 students in the second semester of academic year 2012 at Ban Dongmafai Samakkeeradutit School using Purposive Random sampling technique. This study was One Group Pretest-Posttest Design.

The results were as follows:

1. The efficiency of the developed school Curriculum was at the level of 89.00/87.50 which was higher than the assigned criterion of 80/80.
2. The scores of students learning achievement, after learning according to the School curriculum as developed by this author entitled revealed an average score of 87.50 percent which was higher than the anticipated standard criterion of 80 percent.
3. The scores of students learning On average, after learning according to the School curriculum as developed by this author entitled revealed an average score of 94.25 percent which was higher than the anticipated standard criterion of 80 percent.
4. The scores of students learning Satisfaction, after learning according to the School curriculum as developed by this author entitled revealed was at the highest level.

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545 กำหนดให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดและพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งติดตามประเมินผล เพื่อให้การจัดการศึกษามีเนื้อหาสอดคล้องกับวิถีชีวิตการประกอบอาชีพซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในท้องถิ่นของตนได้อย่างมีความสุข ภายใต้การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ดำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทย ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและมีการสนับสนุนให้โรงเรียนนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามมาตรา 27 วรรคหนึ่ง ระบุไว้ว่าให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและ

การประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ มาตรา 27 วรรคสอง ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดเนื้อหาสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริม ความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา และวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาาระหว่างชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 23)

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้าน
ความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณภาพ กระบวนการ
เรียนรู้ และ ความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้
มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนมี
ความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้
ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ ให้
ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์
ของตนเองกับสังคม และนอกจากนี้สถานศึกษาจะต้องจัด
กระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด
การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้มา
ใช้ป้องกัน และแก้ปัญหาในการจัด กิจกรรมให้ผู้เรียนได้
เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิด
เป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
ผลมผลสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุล
กับการปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ อำนวยความสะดวก
ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความ
แตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น
ได้ตลอดเวลาทุกสถานที่

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้
การงานอาชีพ และเทคโนโลยีตามหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการ
เรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีเป็นกลุ่มสาระที่มุ่งเน้น
พัฒนาให้ผู้เรียน มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานที่
จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง
สามารถนำความรู้เกี่ยวกับ การดำรงชีวิต การอาชีพ
และเทคโนโลยี มาใช้ประโยชน์ในการทำงานอย่างมี
ความคิดสร้างสรรค์ และแข่งขันในสังคมไทยและสากล
เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ รักการทำงาน และมีเจต
คติที่ดีต่อการทำงาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้
อย่างพอเพียง และมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ,
2551, หน้า 1)

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพและสภาพทั่วไป
ของหมู่บ้านที่อยู่ในเขตบริการโรงเรียนบ้านดงมะไฟสามัคคี
ราษฎร์อุทิศ พบว่าชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ
เกษตรกรรม เช่น อาชีพทำนา ทำสวน แต่ละครอบครัว

จะมีสวนกล้วยทุกคน บางคนก็ปลูกกล้วยที่บ้านของ
ตนเอง และส่วนใหญ่จะปลูกกล้วยที่สวนซึ่งแบ่งเป็นพื้นที่
ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปตอง ดอกกล้วย
(ปลีกล้วย) ผลกล้วย และลำต้นของกล้วย นำไปขายได้
เช่น ใบตองห่ออาหาร ห่อขนม ประดิษฐ์กระทง ดอก
กล้วย (ปลีกล้วย) ทำอาหาร ผลกล้วย ทำขนมไทยต่างๆ
ลำต้นกล้วยนำไปสับให้ละเอียดเป็นอาหารให้สัตว์ และที่
สำคัญ คือ การนำใบตองมาทำพานบายศรี ซึ่งเป็น
ประเพณีที่สำคัญชาวบ้านทำกันอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะ
ในกลุ่มผู้สูงอายุทั้งหญิงและชาย เป็นสิ่งจำเป็นใน
ชีวิต ประจำวัน ตั้งแต่ แรกเกิด ของ คนในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ ประชากรส่วนใหญ่ยังอนุรักษ์ไว้ที่
สำคัญในชุมชนได้ให้ความร่วมมือกับโรงเรียน สืบทอดภูมิ
ปัญญาท้องถิ่นในการทำพานบายศรีให้นักเรียนในโรงเรียน
อย่างจริงจัง เพื่อเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมการทำพาน
บายศรีให้ดำรงไว้สืบไป

พิธีบายศรีสู่ขวัญ เป็นวัฒนธรรม ประเพณี และ
ธรรมเนียมโบราณของชีวิตคนไทยโดยทั่วไป โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งบรรพบุรุษของชาวอีสาน ที่มีความเชื่อว่ามีมนุษย์
นั้นนอกจากจะมีร่างกายแล้วยังต้องมีขวัญอีกด้วย คำว่า
ขวัญไม่มีตัวตน แต่เชื่อว่ามีอยู่ประจำชีวิตของคนตั้งแต่
เกิดมา และเชื่อว่าถ้าขวัญอยู่กับตัวก็จะเป็นศิริมงคล มี
ความสุขสบาย จิตใจมั่นคง ถ้าคนตกใจหรือเสียขวัญ ขวัญ
ก็จะออกจากร่างถือว่าขวัญอ่อน ขวัญหาย ขวัญหนีดีฝ่อ
ขวัญไม่อยู่กับเนื้อกับตัว จึงต้องมีการบายศรีสู่ขวัญ เพื่อ
เป็นการทูลถนอมน้ำใจ ส่งเสริมจิตใจและขวัญให้ดี
อยู่เสมอ (พูลศรี ศรีสมบุญ, 2545, หน้า 3 ; อ้างถึงใน
สุรจิต จันทรสชา, ม.ป.ป., หน้า 5) พิธีบายศรีสู่ขวัญนี้จะ
ประกอบด้วยพานบายศรีที่เป็นสิ่งสำคัญถือว่าเป็นของสูง
ที่ใช้ในพิธีบายศรีสู่ขวัญ โดยการนำวัสดุจากธรรมชาติ คือ
ใบตองกล้วยมาตัดแปลงเป็นรูปทรงให้สวยงามแล้วประดับ
ตกแต่งด้วยดอกไม้ มีหลายรูปแบบใช้ในโอกาสต่างๆ กัน
(จันทนา เพชรสงคราม, 2546, หน้า 57 - 58) หมู่บ้าน
ดงมะไฟ ตำบลดงมะไฟ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
เป็นท้องถิ่นหนึ่งที่สืบทอดวัฒนธรรมประเพณีพิธีบายศรีสู่
ขวัญที่ถือปฏิบัติกันมาช้านาน เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ
ให้แก่บุคคล และชุมชนเกิดความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้

ประกอบกับหมู่บ้านตั้งอยู่แถบลุ่มแม่น้ำหนองหาน ที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก แทบจะกล่าวได้ว่าทุกครัวเรือนที่มีพื้นที่หลังบ้าน ข้างบ้านจะต้องปลูกกล้วย โดยเฉพาะต้นกล้วยชนิดต่างๆ จำนวนมากที่สามารถจะนำมาเป็นสื่อวัสดุประกอบการเรียนการสอนหาได้ง่ายประหยัดและยังเป็นการนำวัสดุจากธรรมชาติมาดัดแปลงใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า เช่น ใบตอง ใบกระป๋อง ใบโพธิ์สัตว์ หรือใบไม้ดอกไม้ที่เป็นมงคลมารวมอยู่ในพานบายศรี โดยใช้ทักษะความสามารถประดิษฐ์ให้แปลกใหม่ มีความประณีตวิจิตรบรรจง เรียกว่า “บายศรีโพธิ์สัตว์”

พานบายศรีและบายศรีโพธิ์สัตว์ เป็นงานฝีมือที่มีความสำคัญ เพราะเป็นประเพณีที่ดั่งมาดั่งได้กล่าวแล้ว และการสืบทอดศิลปะประเพณีนี้ให้คงอยู่อย่างยั่งยืน เป็นกระบวนการที่ควรทำให้เกิดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สถานศึกษาก็จะต้องพัฒนาหลักสูตรหรือจัดให้มีหลักสูตรนี้ขึ้น ให้มีการจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง โดยนำเอาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล มีการประดับตกแต่งให้สวยงามและอนุรักษ์สืบทอดศิลปวัฒนธรรมประเพณีไว้มาจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน

การพัฒนาหลักสูตรให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริงของผู้เรียนนั้น สามารถทำได้หลายลักษณะ คือ พัฒนาในลักษณะของการปรับกิจกรรมการเรียนรู้ ปรับรายละเอียดของเนื้อหา ปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนที่มีอยู่ จัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นมาใหม่ และจัดทำเนื้อหาขยายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 1-2) ซึ่งในการพัฒนานั้นต้องอาศัยการออกแบบหลักสูตร ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรที่เป็นระบบ และควรเปิดโอกาสให้ชุมชนหรือบุคคลในท้องถิ่น ที่มีความรู้ความสามารถเข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้วย เช่น ศึกษานิเทศก์ ผู้นำท้องถิ่น ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นเพราะบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญ และมีความเข้าใจในเรื่อง

ของท้องถิ่น ซึ่งถือได้ว่าเป็นแหล่งวิทยาการที่สำคัญที่สามารถให้คำแนะนำปรึกษา รวมทั้งเสนอแนะวิธีการในการถ่ายทอดความรู้ของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้การนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนจะช่วยให้การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน เพราะผู้เรียนจะได้เรียนในสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับชีวิตจริงของเขา ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน และเรียนรู้ได้เร็ว นอกจากนี้ยังทำให้ผู้ให้ความรู้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในการให้ความรู้แก่ลูกหลานของตนเอง ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างชาวบ้านกับครู ช่วยให้ต่างฝ่ายต่างก็มีความรู้ประสบการณ์ที่ผสมผสานกลมกลืน และสมบูรณ์มากขึ้น สามารถพัฒนาความร่วมมือซึ่งกันและกันไปสู่การพัฒนาวัฒนธรรมชุมชนที่ยั่งยืนต่อไป (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 12)

ดังนั้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญ และประโยชน์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาเป็นหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง บายศรีโพธิ์สัตว์ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง มีโอกาสได้เรียนรู้เรื่องราวของชุมชน รู้จักอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นรักและภาคภูมิใจท้องถิ่นของตนจนสามารถพัฒนาชีวิต พัฒนาอาชีพ พัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาสังคม ครอบครัว และท้องถิ่นของตนต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง บายศรีโพธิ์สัตว์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนบ้านดงมะไฟสามัคคีราษฎร์อุทิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 1
2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นดังนี้

2.1 ประสิทธิภาพของหลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง บายศรีโพธิ์สัตว์ ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80

2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านดงมะไฟสามัคคีราษฎร์ ฤทธิศ หลังได้เรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา รายวิชา เพิ่มเติม เรื่อง บายศรีโพธิ์สัตว์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสูงกว่าเกณฑ์ ที่กำหนดในระดับร้อยละ 80

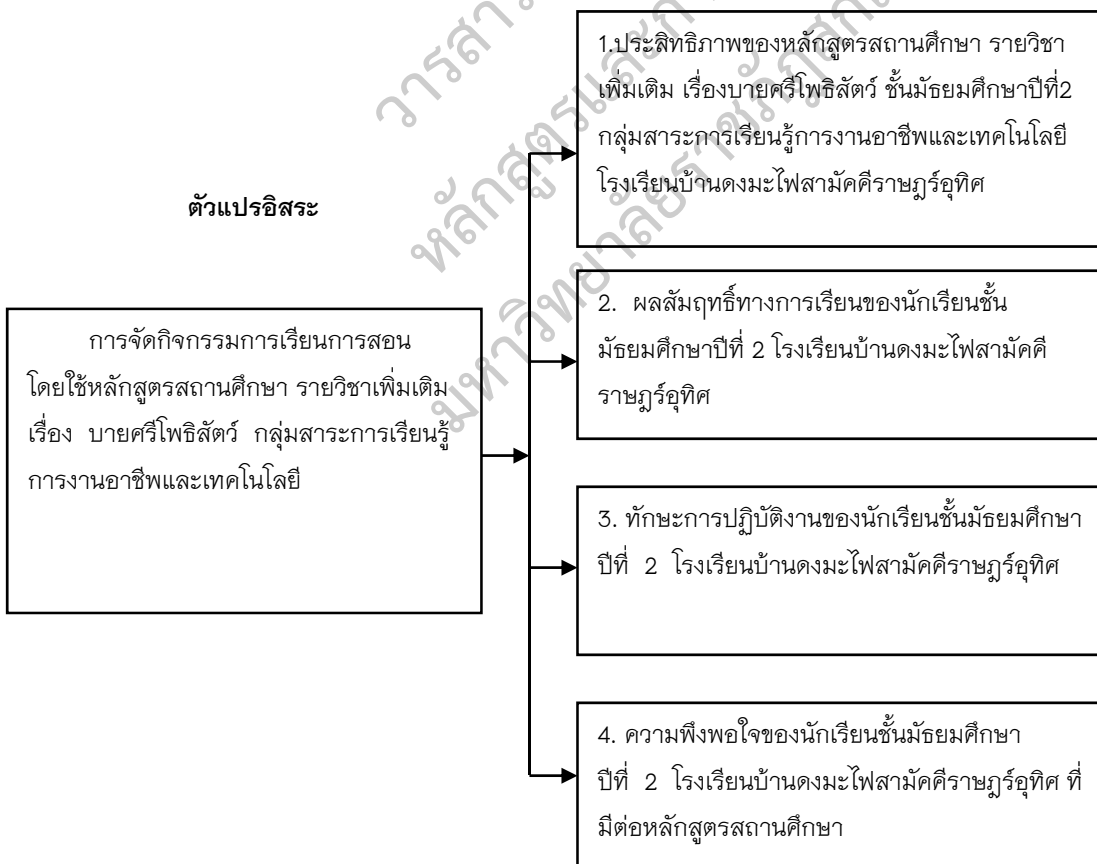
2.3 ทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านดงมะไฟสามัคคีราษฎร์ ฤทธิศ ที่ได้เรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง บายศรีโพธิ์สัตว์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพ และเทคโนโลยี ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ในระดับร้อยละ 80

2.4 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 2 โรงเรียนบ้านดงมะไฟสามัคคีราษฎร์ฤทธิศ ที่มีต่อ หลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง บายศรี โพธิ์สัตว์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี อยู่ในระดับมากขึ้นไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดในการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง บายศรี โพธิ์สัตว์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนบ้านดงมะไฟสามัคคี ราษฎร์ฤทธิศ สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา สกลนคร เขต 1 ดังกล่าวสามารถสรุปกรอบแนวคิดใน การวิจัย ดังภาพประกอบ

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบ กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

1.1 ประชากรที่ให้ข้อมูลพื้นฐานคือ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านดงมะไฟสามัคคีราษฎร์อุทิศ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำพานบายศรี

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองหลักสูตร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนบ้านดงมะไฟสามัคคีราษฎร์อุทิศ จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง บายศรีโพธิ์สัตว์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านดงมะไฟสามัคคีราษฎร์อุทิศ

2.2 ตัวแปรตาม คือ

2.2.1 ประสิทธิภาพของหลักสูตร

2.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

2.2.3 ทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน

2.2.4 ความพึงพอใจของนักเรียน

3. ระยะเวลาในการทดลอง

ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 โดยใช้เวลาในการทดลอง 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวมเวลาทั้งสิ้น 20 ชั่วโมง (ไม่รวมการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง บายศรีโพธิ์สัตว์ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง บายศรีโพธิ์สัตว์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านดงมะไฟสามัคคีราษฎร์อุทิศ

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารายวิชา

เพิ่มเติม เรื่อง บายศรีโพธิ์สัตว์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านดงมะไฟสามัคคีราษฎร์อุทิศ

3. แผนการจัดการเรียนรู้

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

5. แบบประเมินทักษะปฏิบัติงาน

6. แบบประเมินความพึงพอใจ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัย การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง บายศรีโพธิ์สัตว์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านดงมะไฟสามัคคีราษฎร์อุทิศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

การศึกษาและสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพความต้องการของโรงเรียนและความต้องการของชุมชน

ขั้นที่ 2 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่น และความรู้เกี่ยวกับการทำพานบายศรี

ขั้นที่ 3 ศึกษาหลักสูตร และแนวทางการพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ยกร่างหลักสูตร

ขั้นที่ 2 ยกร่างเอกสารประกอบหลักสูตร

ขั้นที่ 3 ตรวจสอบหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นที่ 4 ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

การทดลองใช้หลักสูตร ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมการใช้หลักสูตร

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2. การสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบประเมิน

ทักษะการปฏิบัติงานและแบบประเมินความพึงพอใจ

3. ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ

4. หาคุณภาพแบบวัดผลสัมฤทธิ์ และแบบประเมินความพึงพอใจ

ขั้นที่ 2 ทดลองใช้หลักสูตร

1. กำหนดแบบแผนการทดลองใช้หลักสูตร
2. การดำเนินการทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร

การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดเกณฑ์การประเมิน

1. เกณฑ์ประสิทธิภาพ 80 / 80
2. เกณฑ์เปรียบเทียบกับก่อน-หลัง การทดลองใช้

หลักสูตรด้านผลสัมฤทธิ์ ด้านทักษะการปฏิบัติงาน และความพึงพอใจ

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินหลักสูตร

ขั้นที่ 3 ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของหลักสูตรสถานตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 (E1/E2)
2. ศึกษาผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองใช้หลักสูตรเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด
3. ศึกษาผลการวัดทักษะการปฏิบัติงานเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด
4. ศึกษาผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยแบบวัดความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง บายศรีโพธิสัตว์ หลังการทดลองใช้หลักสูตร

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าเฉลี่ย (Mean)
2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. ค่าร้อยละ (Percentage)

สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ สรุปผลได้ดังนี้

1. หลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีสาระและองค์ประกอบครบถ้วน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีประสิทธิภาพเท่ากับ 89.00/87.75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้
2. นักเรียนที่ได้เรียนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คะแนนหลังเรียนเฉลี่ยร้อยละ 87.75 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดในระดับร้อยละ 80
3. นักเรียนที่ได้เรียนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีทักษะการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับเฉลี่ยร้อยละ 94.25 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดในระดับร้อยละ 80
4. นักเรียนมีความพึงพอใจหลังได้เรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

การวิจัยการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง บายศรีโพธิสัตว์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนบ้านดงมะไฟสามัคคีราษฎร์อุทิศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 ผู้วิจัยมีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง บายศรีโพธิสัตว์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบดังนี้คือ หลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร ซึ่งเอกสารประกอบหลักสูตร แบ่งออกเป็น 2 ส่วนได้แก่ คู่มือการใช้หลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งได้รับการตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และได้ผ่านการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรสถานศึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน โดยการประเมินหลักสูตร ผลปรากฏว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.70$)

เอกสารประกอบหลักสูตร (คู่มือการใช้หลักสูตร) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$) และเอกสารประกอบหลักสูตร (แผนการจัดการเรียนรู้) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.56$) ทั้งนี้เป็นผลอันเนื่องมาจาก ในการพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบมีขั้นตอนเชื่อถือได้ ซึ่งตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับเนื้อหา เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และวัยของผู้เรียนสามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี

หลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง บายศรีโพธิสัตว์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์ ประสิทธิภาพ 80/80 ที่กำหนดไว้ คือ 89.00/87.50 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ยึดมาตรฐานเป็นหลัก (Standard - based) ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และการจัดทำสาระของหลักสูตรสอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนซึ่ง สอดคล้องกับหลักการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 27 (กรมวิชาการ, 2546, หน้า 3)

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามขั้นตอนคือ 1) การศึกษาและสำรวจข้อมูลพื้นฐาน โดยศึกษาสภาพความต้องการของโรงเรียน ข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่น ความรู้เกี่ยวกับบายศรีโพธิสัตว์ และแนวทางการพัฒนาหลักสูตร เพื่อวิเคราะห์ความต้องการพัฒนาวิชาชีพ เรื่องบายศรีโพธิสัตว์อย่างแท้จริง การสัมภาษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นทำให้ได้รับความรู้ เคล็ดลับต่างๆ ในการทำผลิตภัณฑ์ให้คงทนต่อการใช้งาน และการศึกษาหลักสูตรแม่บท ช่วยให้มีความรู้ความเข้าใจแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามขั้นตอนที่ถูกต้องและได้ข้อมูลตามต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นิคม ชมพูหลง (2544, หน้า 126) ที่กล่าวว่าผู้เรียนเกิดประสบการณ์ตรงกับชีวิต รู้จักท้องถิ่นของตนมากขึ้น เกิดความภาคภูมิใจ มีความผูกพันกับท้องถิ่น สามารถคิด

จัดการและแก้ปัญหาที่เป็นระบบ ทั้งเกี่ยวกับตนเอง อาชีพ และพัฒนาสังคม แสวงหาแนวปฏิบัติใหม่ๆ ให้ได้ผลดีกว่าเดิม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกรมวิชาการ (2544, หน้า 22 - 23) ที่กล่าวว่า การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาร่วมในการจัดกระบวนการเรียนการสอนนั้น โรงเรียนอาจเป็นผู้นำกิจกรรมและเนื้อหาสาระที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านมาจัดกระบวนการเรียนการสอน หรือพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นในโรงเรียน การจัดชั้นเรียนหรือตารางยืดหยุ่นและเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสังัด อุทรานันท์ (2532, หน้า 36 - 41) ที่กล่าวโดยสรุปว่าหลักสูตรมีองค์ประกอบสำคัญคือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหา หรือประสบการณ์การเรียนรู้ การใช้หลักสูตร และการประเมินผล การตรวจสอบหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรก่อนนำไปใช้

2) ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา แล้วนำไปให้ครูผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนแนะนำใน เรื่อง บายศรีโพธิสัตว์ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรตามข้อเสนอแนะ และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร และการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ตรวจสอบคุณภาพก่อนนำไปใช้ และให้คำแนะนำด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและเนื้อหา ซึ่งหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ชำรง บัวศรี (2542, หน้า 6) ที่กล่าวว่า หลักสูตร คือ แผนที่ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดง จุดหมายของการจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมและมวลง ประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่างๆ ตามจุดหมายที่กำหนดไว้ และ สอดคล้องกับแนวคิดของ ประยูร บุญใช้ (2548, หน้า 1) ที่กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรเป็นการรวบรวมและ วิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจ ขอบกพร่องหรือปัญหาเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไข ส่วนประกอบทุกส่วนของหลักสูตรให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น หรือตัดสินคุณค่าของหลักสูตรนั้นๆ ซึ่งได้สอดคล้องกับ งานวิจัยยุทธนา อุทโท (2541, หน้า 78) ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่อง การสานกระติบข้าว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นกับผู้เรียน และมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทยา แสงงาม (2541, หน้า 81) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การสานมวย สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรท้องถิ่นที่เหมาะสมกับผู้เรียน และสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น โดยมีส่วนที่จะต้องแก้ไขในเรื่องอัตราเวลาเรียนที่ต้องปรับให้สอดคล้องกับเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมคิด เจริญหิรัญ (2545, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง การทำเทียนเจล ผลของการวิจัยพบว่า หลักสูตรสถานศึกษาที่มีคุณภาพปานกลาง มีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น เหมาะสมกับผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สงกรานต์ จำปาบุรี (2544, หน้า 97 – 98) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่อง การทำไข่เค็ม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมมากที่สุด และแผนการสอนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 87.30/87.20 ประสิทธิภาพหลักสูตรสูงกว่าเกณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรพร บำรุง (2544, หน้า 91) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่อง การทำปลาต้ม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมมากที่สุด และแผนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่อง การทำปลาต้ม มีประสิทธิภาพ 94.28/87.12 ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พูลศรี ศรีสมบูรณ์ (2545, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่อง การทำพานบายศรี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด แผนการสอนมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80

3) การทดลองใช้ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนหลักสูตรสถานศึกษาที่เป็นผู้ใช้หลักสูตรโดยตรง ได้เข้าไปศึกษาการทำพานบายศรีกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น จนสามารถเข้าใจในเรื่องนี้และมีทักษะ

การทำงานได้เป็นอย่างดี จึงสามารถนำมาพัฒนาหลักสูตรให้มีสาระการเรียนรู้และกระบวนการปฏิบัติทุกขั้นตอน ทำให้ทราบว่าเนื้อหาใดเหมาะสม สำคัญ ยากง่าย ควรใช้เวลาเท่าใด ซึ่งมีความสอดคล้อง สัมพันธ์กัน และได้รับความอนุเคราะห์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นในการให้ความรู้ ความเข้าใจและถ่ายทอดแนะนำให้คำปรึกษา เคล็ดล็บการทำในงานใบตองต่างๆ รวมทั้งการทำพานบายศรีโพธิ์สัตว์มีความคงทนและสวยงาม ทำให้นักเรียนเล็งเห็นความสำคัญประโยชน์และคุณค่าของงานใบตองอันจะนำไปสู่การรู้จักประหยัดให้พลังงานที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เต็มที่และเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาของท้องถิ่น ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของคนไทย

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านดงมะไฟสามัคคีราษฎร์อุทิศ ที่ได้เรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง บายศรีโพธิ์สัตว์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นคะแนนหลังเรียนเฉลี่ยร้อยละ 87.87 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ ร้อยละ 80 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 2 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นเป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพเหมาะสมกับการนำไปใช้จัดการเรียนการสอน มีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้วิจัยสามารถดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามขั้นตอนของกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง บายศรีโพธิ์สัตว์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิสาชล สุขเกษม (2546, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การประดิษฐ์ตุ๊กตาของจากวัสดุธรรมชาติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองใช้หลักสูตร สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภวรรณ สุดประเสริฐ (2544, หน้า 77 – 78) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่อง การสานตะกร้า สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 : กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านโนนม่วง

จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์หลักสูตรหลังการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า นักเรียนสามารถทำคะแนนใน แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

ดังนั้นการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง บายศรีโพธิ์สัตว์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนบ้านดงมะไฟสามัคคีราษฎร์อุทิศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากการจัดทำหลักสูตรจากง่ายไปหายาก เหมาะสมกับวัย มีกิจกรรมที่น่าสนใจของนักเรียน นักเรียนได้รับการเสริมแรงอย่างทั่วถึงเป็นการกระตุ้นให้ติดตามต่อไป จะช่วยให้นักเรียนไม่เบื่อหน่าย เพื่อให้การเรียนการสอนสนุกสนาน นักเรียนมีความพอใจที่จะเรียนและประสบความสำเร็จในการเรียนนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี

3. ทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านดงมะไฟสามัคคีราษฎร์อุทิศ ที่ได้เรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง บายศรีโพธิ์สัตว์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น อยู่ในระดับเฉลี่ยร้อยละ 94.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือร้อยละ 80 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 3 ผู้วิจัยได้ทำให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงตลอดจนได้รับคำแนะนำจากภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่นการสาธิตการทำงานกลุ่ม ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างลึกซึ้งซึ่งตามกระบวนการสอนทักษะปฏิบัติ 3 ชั้น ผู้วิจัยได้จัดกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะกับสภาพของผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นชั้นที่ 1) ชี้นำเข้าสู่บทเรียน เป็นการเตรียมความพร้อมของนักเรียน เช่น นำเสนอตัวอย่างงานใบตอง และวัสดุอุปกรณ์ในการทำงานเกี่ยวกับงานใบตอง ประเพณีเกี่ยวกับงานใบตอง การพูดคุยซักถาม การเสนอความคิดเห็นถึงเรื่องที่จะเรียน ชั้นที่ 2 ชั้นกิจกรรม (กระบวนการปฏิบัติ 2) 2.1) ชั้นสังเกตรับรู้ผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งเป็นกลุ่มโดยให้สังเกตการเตรียมอุปกรณ์เกี่ยวกับการทำพานบายศรี 2.2) ชั้นทำตามแผน ผู้วิจัยให้นักเรียนศึกษาตามใบความรู้และใบงาน 2.3) ชั้นทำโดยไม่

มีแบบ ผู้วิจัยและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้นักเรียนออกแบบชั้นหรือองค์บายศรีด้วยตนเองเพื่อฝึกให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง 2.4) ชั้นฝึกให้เกิดความชำนาญ ผู้วิจัยและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติตามขั้นตอนโดยดูแลอย่างใกล้ชิด และเสนอแนะเมื่อพบข้อบกพร่องของนักเรียนให้แก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องจากการปฏิบัติงานของตนเอง ชั้นที่ 3 ชั้นสรุป โดยประเมินทักษะการปฏิบัติงานในแต่ละกลุ่มและเป็นรายบุคคล พร้อมเสนอแนะเสริมความรู้ให้เทคนิคการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง ครู ภูมิปัญญาท้องถิ่นและนักเรียนร่วมกันสรุปองค์ความรู้ เชื่อมโยงความรู้เก่าไปสู่ความรู้ใหม่ การนำความรู้ไปปรับปรุงและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีการนำเสนอผลงาน โดยการจัดนิทรรศการเพื่อให้ผู้ปกครองและครูในโรงเรียนได้ชื่นชมผลงานและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรัตน์ พัฒนะสาร (2542, หน้า 114) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ แผนงานเกษตร เรื่อง การเลี้ยงกบนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะปฏิบัติในการเลี้ยงกบนา สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ จันปุม (2548, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารื่องการทอผ้าด้วยเส้นใยฝ้ายย้อมสีธรรมชาติของบ้านปงเป๋ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนโพนทราย ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคความรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดังนั้นการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง บายศรีโพธิ์สัตว์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนบ้านดงมะไฟสามัคคีราษฎร์อุทิศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 สามารถพัฒนาด้านทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากการจัดทำหลักสูตรมีขั้นตอนและกระบวนการทำงานอย่างเหมาะสมกับวัยของนักเรียน นักเรียนต้องได้รับประสบการณ์โดยตรง และได้สัมผัสจริง

กับชีวิตประจำวัน ได้รับการเสริมแรงอย่างทั่วถึงเป็นการกระตุ้นให้ติดตามต่อไป จะช่วยให้นักเรียนไม่เบื่อหน่าย เพื่อให้การฝึกปฏิบัติงานของนักเรียนสนุกสนาน โดยใช้กระบวนการยึดเด็กเป็นสำคัญ นักเรียนมีความพอใจที่จะเรียน มีความรับผิดชอบ มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานและประสบความสำเร็จในด้านการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี

4. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านดงมะไฟสามัคคีราษฎร์อุทิศ ที่มีต่อหลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง บายศรีโพธิสัตว์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี อยู่ในระดับมากที่สุด เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยเน้นให้นักเรียนเห็นคุณค่า ความสำคัญและประโยชน์ของการทำพานบายศรี โดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงกับการทำบายศรีหลากหลายรูปแบบที่ผลิตโดยภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งได้รับความนิยมนทั้งในบ้านดงมะไฟและหมู่บ้านใกล้เคียง ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ยึดความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการเตรียมตัวเป็นอย่างดี มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ มีสื่อการเรียนรู้ที่เป็นของจริงให้นักเรียนได้สัมผัส ได้ลงมือปฏิบัติ นักเรียนได้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ครูและภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ให้แรงเสริมโดยการให้ความสนใจ กล่าวชื่นชม ให้กำลังใจ ให้คำยกย่องชมเชย ทำให้ผู้เรียนตั้งใจเรียนและเรียนรู้อย่างมีความสุข นอกจากจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นแล้วยังส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจที่ดีต่อการเรียนการสอนด้วยการทำบายศรีโพธิสัตว์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชณี สุขสวัสดิ์ (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่องงานประดิษฐ์จากวัสดุในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนคำบางพิทยาคม ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณลักษณะในการทำงานของนักเรียนหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 81.81 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือร้อยละ 75 ค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติต่อการเรียนตามหลักสูตร

สถานศึกษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภวรรณ สุดประเสริฐ (2544, หน้า 77 - 78) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่อง การสานตะกร้า สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 : กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านโนนม่วง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า แบบวัดทักษะการปฏิบัติงานและ แบบวัดคุณลักษณะในการทำงานนักเรียนทำคะแนนได้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ดังนั้นจึงเป็นการสร้างความตระหนักในการเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นคือการทำพานบายศรีและบายศรีโพธิสัตว์ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการทำงานได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาเพิ่มเติม เรื่องบายศรีโพธิสัตว์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนบ้านดงมะไฟสามัคคีราษฎร์อุทิศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 ครู อาจารย์ที่นำหลักสูตรไปใช้ควรศึกษาหลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนเอกสารประกอบหลักสูตรอื่นๆ ให้ละเอียดและเข้าใจอย่างถ่องแท้

1.2 ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง บายศรีโพธิสัตว์ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นอาจยืดหยุ่นเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมโดยเฉพาะการฝึกปฏิบัติงานที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญ โดยมีครูและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นผู้กระตุ้น จูงใจให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้และปฏิบัติ

1.3 ก่อนนำหลักสูตรไปใช้ครูผู้สอนควรศึกษา รายละเอียดต่างๆ เรื่อง บายศรีโพธิสัตว์ ทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจและทักษะการปฏิบัติงานก่อนนำไปใช้ รวมทั้งศึกษารายละเอียดต่างๆ ของหลักสูตรและเอกสารประกอบ

หลักสูตรให้เข้าใจ เพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด

1.4 ในการปฏิบัติงานควรเน้นเรื่องความปลอดภัยของผู้เรียนขณะปฏิบัติงานและความคงทนในการนำไปตอ้งไปใช้ได้นานที่สุด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและผู้บริหารการศึกษา

2.1 ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและให้การสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาระเพิ่มเติมเกี่ยวกับท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน

2.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยการสนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและเผยแพร่หลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง บายศรีโพธิ์สัตว์ แก่ครูผู้สอน เพื่อนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2545). แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

จันทนา เพชรสงคราม. (2546). งานใบตอง. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2546.

นิคม ชมพูนุท. (2544). ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองการสร้างและพัฒนาหลักสูตรโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ. มหาสารคาม: โรงพิมพ์อภิชาติการพิมพ์.

พูลศรี ศรีสมบุญ. (2545). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่อง การทำพานบายศรี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.curriculum51.net> (3 กุมภาพันธ์ 2552).

สุรจิต จันทรสาขา. (ม.ป.ป.). เอกสารพิธีบายศรีสู่ขวัญ. Mukdahan: ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดมุกดาหาร.

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง บายศรีโพธิ์สัตว์ และบายศรีที่หลากหลายรูปแบบ โดยจัดเป็นหลักสูตรบูรณาการ มีการเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

3.2 ควรทำการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่องอื่นๆ นอกจากการทำบายศรีโพธิ์สัตว์ เช่น ผลผลิตที่ได้จากกล้วย หรืองานใบตอง กับกลุ่มตัวอย่างอื่น ในช่วงชั้นที่ 3 เพื่อเปรียบเทียบเทียบผลการใช้ และเพื่อสร้างพื้นฐานการประกอบอาชีพแก่นักเรียนอีกทั้งยังเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความภูมิใจในท้องถิ่นของตน

3.3 ควรศึกษาวิจัยตัวแปรอื่นๆ ได้ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ ความตระหนักและเห็นคุณค่าในวัฒนธรรม และความคงทน เป็นต้น